

Què fa que un text sigui de Lectura Fàcil? Alguns aspectes de llegibilitat i comprensibilitat

Presentació de l'Associació i del projecte Lectura Fàcil

Escola del Treball. Diputació de Barcelona
Arts Gràfiques

1. Els materials de lectura fàcil (LF).....	2
Què són?.....	2
A qui van destinats?.....	2
¿Per què són necessaris?.....	3
Com fer que un llibre sigui de LF?.....	3
On trobar els llibres de LF?.....	4
2. L'Associació Lectura Fàcil: una associació i un projecte social.....	5
Promoció i assessorament.....	5
Cursos de formació.....	5
Col·laboració amb altres entitats.....	5
3. Un exemple de text adaptat a LF.....	6

Eugènia Salvador. Associació Lectura Fàcil
Codirectora
21 de febrer de 2008

1. Els materials de lectura fàcil (LF)

Què són?

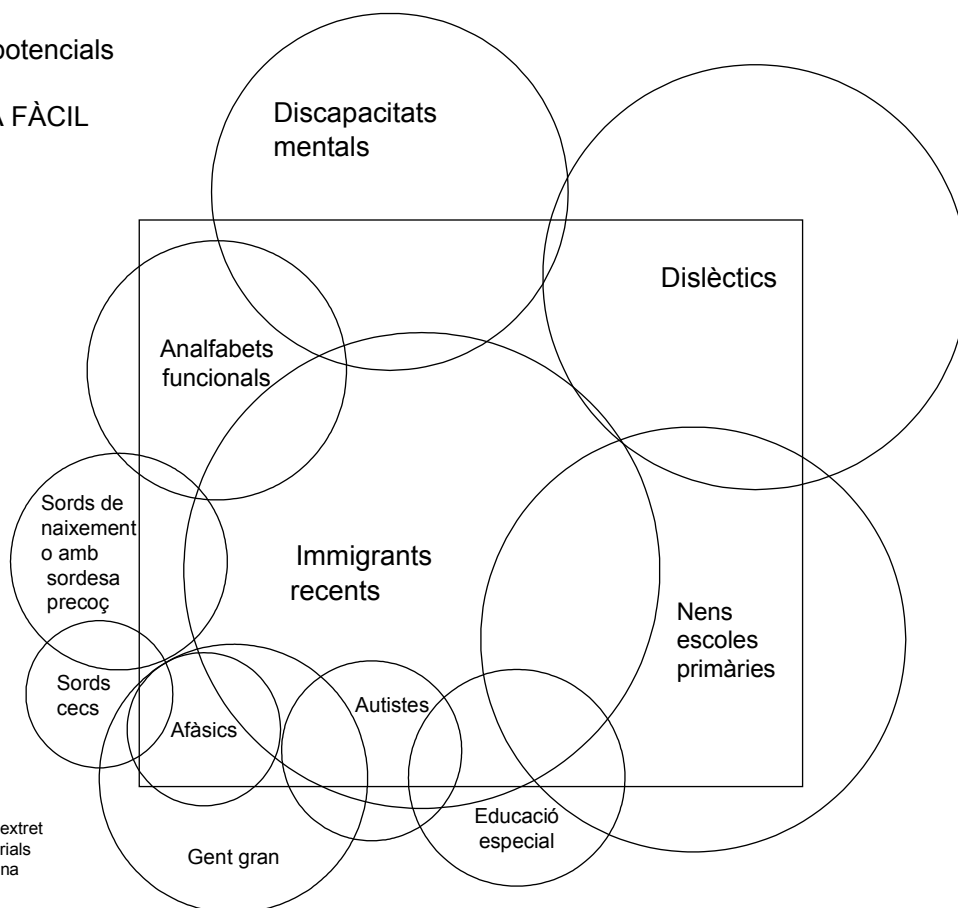
Són aquells elaborats amb especial cura per poder ser llegits i entesos per persones que tenen dificultats lectores i/o de comprensió. Poden ser llibres, audiovisuals, documents electrònics, etc. Responen, quant a forma i contingut, a les directrius internacionals avalades per l'IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions*).

A qui van destinats?

A aquelles persones que tenen dificultats lectores, tant de caràcter permanent (dislèxia, trastorns neuropsicològics, senilitat, etc.), com transitori (immigració, incorporació tardana a la lectura, escolarització deficient, accidents, etc.).

En l'il·lustració el cercles representen, aproximadament, els grups destinataris, i el quadrat la necessitat de materials.

Destinatari
potencials
dels llibres
de LECTURA FÀCIL

Font: Adaptació del gràfic extret de: "Directrius per a materials de Lectura Fàcil.: Barcelona COBDC, 1999

¿Per què són necessaris?

Tenir accés a la cultura, la literatura i la informació és una necessitat i un dret de les persones. És el que els permet controlar la pròpia vida i compartir idees, pensaments i experiències amb els altres.

Moltes persones amb dificultats lectores i/o de comprensió es veuen privades d'aquest dret i del plaer de llegir perquè no troben llibres adients al seu nivell lector. Tant si són dificultats transitòries com permanents, els textos elaborats segons els criteris de Lectura Fàcil (LF) de l'IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions*) constitueixen una valuosa ajuda per ajudar-les a adquirir o a recuperar el plaer de llegir i a no sentir-se excloses de la societat.

Com fer que un llibre sigui de LF?

Investigadors de diversos països, bàsicament en el camp de la psicolingüística i la psicologia experimental, han dut a terme estudis per determinar quins són els factors que milloren la capacitat comunicativa d'un text i que el fan atractiu i entenedor pel lector. Molts d'aquests estudis basaven les conclusions i recomanacions (Richaudeau, 1992) en regles psicològiques més que gramaticals, per determinar els criteris anomenats de llegibilitat i de comprensibilitat, que també poden ser aplicats als textos de lectura fàcil.

Brør Tronbacke, compilador de les "Directrius per a materials de lectura fàcil", comenta que els primers editors de llibres de lectura fàcil van intentar, sense èxit, desenvolupar directrius detallades per a aquest tipus de publicacions. Van provar d'identificar factors específics que fan un text de lectura fàcil. Els investigadors i els especialistes en la lectura, avui, generalment han abandonat aquests esforços i es refien més de l'experiència real.

És interessant, però, retenir alguns dels criteris generals sobre els quals existeix acord quant a la seva capacitat de millorar la llegibilitat i comprensibilitat d'un text i el seu potencial comunicatiu.

○ Criteris de llegibilitat

Es refereixen la facilitat amb què es pot llegir un text i comprendre'n el contingut.

És aconsellable:

Un tipus de lletra gran (p.e.: Garamond, Times New Roman 12/13)

La longitud de línia entre 8 i 11 cms (al voltant d'uns 55-60 caràcters per línia)

Evitar la lletra cursiva, la simulació de lletra manuscrita i els tipus de lletra excessivament ornamentats

Només emprar un o dos tipus de lletres (una pels títols i una altra pel text). En tot cas es pot ressaltar un aspecte important amb negreta o algun subratllat. És més difícil llegir la majúscula que la minúscula.

Els efectes especials en lletres endifículten la lectura (ombrejats, simulació de relleus, desenfocaments)

Paper blanc, mat i opac. Pot ser un blanc trencat o groguenc. Mai una imatge com a fons de text

Lletres negres sobre fons blanc o unblanc trencat. Si el fons és de color, cal assegurar que el contrast de la lletra serà prou fort.

Mantenir una relació entre interliniat, grandària de la lletra i espai entre paraules.

Marges generosos

Interliniat ample, però que permeti un nombre suficient de línies per pàgina, per no interrompre en excés el fil narratiu
 Text dividit en paràgrafs, i en capítols relativament curts, per permetre pauses freqüents
 Procurar que el final de la pàgina coincideixi amb el final d'una oració.
 Format del llibre no excessivament gran, per que sigui manejable. Els llibres apaisats suggereixen que ens adrecem a un públic infantil

- **Criteris de comprensibilitat o intel·ligibilitat.** Remeten a la capacitat que tant el vocabulari com l'estructura sintàctica facin el text entenedor, comprensible. Fan referència al tipus de vocabulari, la longitud de les frases, la construcció sintàctica, etc.

És aconsellable:

Escriure amb concreció
 Mantenir l'ordre convencional de la frase : subjecte, verb, predicat.
 Construir frases curtes (al voltant d'una vintena de mots). La construcció d'una frase és tant o més important que la seva longitud, però com més curta sigui més fàcilment pot ser compresa i retinut el sentit
 Exposar el relat/text de forma ordenada, ben travada i relacionada
 Desenvolupar l'acció seguint un fil únic i d'acord amb una seqüència lògica
 Evitar el llenguatge abstracte o simbòlic (metàfores)
 Fer comprendre el significat d'un terme polisèmic –si és inevitable usar-lo–, pel context lingüístic de la frase
 Emprar les formes actives del verb, abans que les formes passives
 Descriure el transcurs dels esdeveniments en ordre cronològic, és a dir, sense salts en el temps, que passin del present al passat.
 Evitar la implicació de molts personatges en cada acció
 Entre dos sinònims, triar el d'ús més freqüent. En tot cas, donar exemples per explicar les paraules difícils o fer-les comprendre gràcies al context
 Evitar el·lipsis i sobreentesos: no doneu per suposat que el lector té coneixement del context o dels referents culturals necessaris per comprendre una història

- **Alguns exemples d'usos a evitar**

- *allò que ens havia dit, tal i com després vam poder comprovar, no era cert* → Allò que ens havia dit era mentida. Ho vam poder comprovar més tard (frases curtes, en ordre linial)
 - *ells eren escoltats* → ell els escoltava (forma activa del verb)
 - *això no era gens fàcil d'aconseguir* → això era difícil d'aconseguir (negacions dobles)
 - *tenia pinta de lleó* → semblava un lleó (terme polisèmic)
 - *li va posar la por al cos* → el va espantar (sentit figurat)
 - *no vaig poder evitar tornar a sentir odi* → vaig tornar a sentir odi (construccions complexes)
 - *veu que fa tard. Decideix agafar l'autobús i arribar corrent a l'oficina* → Veu que fa tard i corra a agafar l'autobús per anar a l'oficina (mantenir l'ordre lògic i la seqüència temporal)

On trobar els llibres de LF?

Les editorials que han publicat llibres de LF tenen cada una d'elles la seva xarxa de distribució comercial. Des de l'ALF estem treballant per crear una xarxa de llibreries de referència, la llista de les quals es pot trobar a la web.

2. L'Associació Lectura Fàcil: una associació i un projecte social

A Catalunya hi ha un gran desconeixement del concepte LF. Un grup de professionals vinculats al món educatiu i bibliotecari, sensibilitzats per la manca de materials adreçats a persones amb dificultats lectores, va crear l'any 2002 l'Associació Lectura Fàcil, a partir d'una comissió de treball que s'havia iniciat al Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC). L'Associació va ser rebre un ajut inicial de la Fundació Jaume Bofill i de la biblioteca de Catalunya.

És una entitat sense afany de lucre, oficialment inscrita en el Registre d'Associacions de la Generalitat de Catalunya el 22 de gener de 2003. Molts dels seus associats participen també en el Grup de Treball del COBDC. Els seus principals objectius són promoure la publicació de materials de LF, difondre aquesta noció i vincular a professionals i entitats en el projecte per aconseguir que arribin als seus destinataris.

Les activitats de l'Associació LF es desenvolupen bàsicament en tres àrees: promoure i assessorar en l'elaboració de textos LF, oferir cursos de formació i establir convenis de col·laboració amb entitats per donar a conèixer la noció i els llibres de LF.

Promoció i assessorament

Assessora les editorials que publiquen títols de lectura fàcil, i actua com a intermediari entre aquestes i persones i entitats eventualment interessades en crear textos de LF.

Cursos de formació

Ofereix cursos de formació i tallers pràctics d'escriptura LF.

Col·laboració amb altres entitats

Estableix convenis de col·laboració amb entitats interessades en potenciar l'ús de la LF entre els seus col·lectius; en molts casos poden realitzar lectures de prova per contrastar la idoneïtat dels textos abans no vagin a impremta. Ha signat un conveni de col·laboració amb la Fundació sueca *Easy to Read*, capdavantera a Europa en l'edició i promoció dels materials de Lectura Fàcil, i que ha liderat la creació de la *International Easy-to-Read Network*, a la qual està adherida l'ALF.

3. Un exemple de text adaptat a LF

Narrativa

EL COMTE DE MONTECRISTO. Alexandre Dumas

(Traducció de l'adaptació a LF de Nils O. Franzén) ARRIBADA A MARSELLA El 24 de febrer de 1815 un vaixell francès arribava al port de Marsella, al sud de França. El nom del vaixell era Faraó. Vora el pilot que guiava el vaixell cap al port, hi havia un jove mariner, recolzat a la barana. No tenia més de vint anys. Era alt i prim, tenia uns ulls foscos preciosos i el cabell negre. Semblava fort i decidit. El seu nom era Edmond Dantès.	(Traducció de l'original francès) ARRIBADA A MARSELLA El 24 de febrer de 1815, el guarda de Notre Dame de la Garde feu el senyal d'haver albirat els tres pals del bergantí Faraó, que arribava de Smirna, Trieste i Nàpols. Com de costum, el pràctic sortí tot seguit fora del port, passà a fregar el castell d'If i abordà el vaixell entre el Cap de Morgio i la illa de Rion. A l'instant, també segons costum, l'esplanada del Fort Saint-Jean va omplir-se de badocs, perquè l'arribada d'un vaixell és sempre un gran esdeveniment a Marsella, en particular quan aquest, com era el cas del Faraó, havia estat construït, equipat i carregat a les dressanes de l'antic port i pertanyia a un armador de la ciutat. Mentrestant, el vaixell avançava i havia aconseguit passar l'estret, format per alguna erupció volcànica, que separava les illes de Calasareigne i Jarr; havia doblat Pomègue i seguia avançant sota les tres gàbies, el foc i la messana, tan lentament i amb tanta malenconia, però, que els encuriosits espectadors, pressentint instintivament alguna desgràcia, es preguntaven quin accident podia haver succeït a bord. Els experts en temes nàutics advertien, però, que en cas de que se n'hagués produït algun, no havia estat en el mateix vaixell, que en el seu avanç demostrava estar sota perfecte control: l'ancora estava a punt de ser llençada i els obencs del bauprès desenganxats. Vora el pilot, preparat per guiar el Faraó per l'estreta entrada del port, hi havia un jove que, amb la fesomia animada i l'ull viu, supervisava cada moviment del vaixell i repetia cada una de les ordres del pilot. Un dels espectadors de la muralla de Fort Saint-Jean estava particularment inquiet per la vaga agitació que flotava en l'ambient, de manera que no pogué esperar fins que el vaixell entrés a port: saltà dins un llagut i manà remar de dret cap el bergantí, al qual va aconseguir davant el moll de la Reserva. En veure apropar-se aquell home, el jove mariner abandonà el seu lloc prop del pilot i, barret en mà, es recolzà a la barana del vaixell. Era un jove entre divuit i vint anys, alt, prim, amb uns preciosos ulls foscos i el cabell molt negre. Tenia un aspecte de calma i resolució, característics dels homes que des de la infància estan acostumats a lluitar contra els perills. —Ah, sou vós, Dantès! — exclamà l'home del llagut—. Què ha passat? Què vol dir aquest estat d'abatiment entre la tripulació?